

ג. בעלי חיים חולין תמימים, שנתערבו בזבחים.

ד. זבחים שנתערבו אלו באלו.

א. איסורי הנאה וכל בעלי חיים שדינם במיתה כגון חטאות המתות או שור הנסקל, שנתערבו בזבחים, אפילו אחד שנתערב בריבוא – כולם ימותו ואינם בטלים ברוב. ואין אומרים לפורם אנה ואנה ונדונם ב'כל דפריש מרובא פריש' – גזרה שמא יקח מן הקבוע (ע' להלן עג).

לדעת התוס', הוא הדין לאיסורי הנאה שנתערבו בבהמות חולין מותרות – הכל אסור. ודחו דעת רבנו תם שבאלו לא לגזור לאסור כבקדשים, ואפשר להפרישם ולדונם ב'כל דפריש'.

ב. איסורי מזבח שנתערבו בזבחים כשרים – הכל נאסר, ואפילו אחד בריבוא, כנ"ל. אלא ירעו עד שיסתאבו, ולאחר שנפל בהם מום יפדה את הזבחים שבתערובת לפי דמי היפה שבהם (שמא היפה הוא זבח), ויצאו הבהמות לחולין בפדיון. ובדמי הפדיון יביא קרבן מאותו המין שנתערב.

מבואר במשנה שהוא הדין לתערובת של טריפה בזבחים. והתוס' צדדו שמא לדעת האומר אין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים אי אפשר לפדות, שהרי הטריפה אסורה באכילה לישראל. או שמא כיון שאין אסורים אלא מחמת תערובת הטריפה, אבל הם בעצמם ראויים לאכילה – מותר לפדות. [ולפי צד זה, אף בתערובת אחד באחד האסורה מהתורה יש להתיר. כן כתב בספר מנחת חינוך תמא, ב].

ג. חולין תמימין שנתערבו בזבחים – יימכרו החולין לצרכי אותו מין קרבן שנתערבו בו, ונמצאו כולם קדשים של מין אחד. והיות ואין ידוע מי הוא הבעלים של כל קרבן, ייקרב כל אחד לשם מי שהוא בעליו (עפ"י רש"י. והתוס' פרשו שייקרב בסתמא דוקא, וסתמו – לשמו).

ד. זבחים שנתערבו אלו באלו; אם היו כולם מאותו המין [וכן עולה ותמורתה שנתערבו, שדינם שוה. כדלהלן פא:]: – ייקרבו לשם מי שהוא (כלומר בסתמא, כדלעיל. תוס'). ומבואר להלן (עה) שזה דוקא בקרבנות שאינם טעונים סמיכה, אבל בטעונים סמיכה, הרי אין ידוע מי הבעלים כדי שיסמכו. היו הזבחים ממינים שונים, שהקטרתו של זה שונה משל זה, כגון עולה ושלמים – ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה, ובדמי היפה שבהן ממין האחר, ויפסיד המותר מביתו. זבחים שנתערבו בככור או במעשר בהמה, שאין בהם פדיה – ירעו עד שיסתאבו וכשנפל בהם מום יפדה את הזבח שיש לו פדיון, נמצא עתה חולין מעורב בככור או מעשר בעל מום, ונאכלים שניהם כקדושת בכור, [אינם נשחטים או נמכרים באטליו ואינם נשקלים בליטרא, וכדלהלן].

זבחים ממינים שונים שנתערבו, אעפ"י שאינם ראויים להיקרב כמות שהם כאמור, אפשר שאותם שבדיעבד אם הקריבום כשרים, [כגון אשם ושלמים שהאיסור הוא משום שממעט זמן אכילתם וכד'], אם הקריבם בחוץ חייב. וצריך עיון.

ואולם חטאת שנתערבה בחולין שאי אפשר להביאה בספק ולהתנות עליה בנדבה, נחשבת 'אינה ראויה לאהל מועד' ופטורים עליה בחוץ (עפ"י מנחת חינוך קפו, יא).

דפים עב – עג

קיג. האם יש ביטול לדבר חשוב שנתערב?

נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בדעת רבי מאיר, האם כל דבר שאנשים רגילים למנותו במכירתם, גם אם יש כאלו שאינם מקפידים על המניין המדויק – אינו בטל, או שמא רק דברים חשובים שנמנים לעולם. וישנה דעה הסוברת שאפילו דברים שרק מיעוט אנשים מוכרים אותם במניין – אינם בטלים (כן משמע בפרש"י בדעת תנא דליטרא קציעות. [כן דעת תנא דמתניתין לרב פפא]. ואולם התוס' השוו דעה זו עם דעה ראשונה). ולדעת חכמים, רק ששה דברים (וכיוצא בהם דברים חשובים ביותר, הכל לפי המקום והזמן. פוסקים) אינם בטלים מתוך חשיבותן: אגוזי פרך, רמוני באדן וכו'. ורבי עקיבא הוסיף גם ככרות של בעל הבית. לדברי רב אשי, בעלי חיים אינם בטלים אפילו לחכמים, מפני חשיבותם.

א. הרמב"ם (מאכלות אסורות טז) פסק כחכמים שאין מקדשים אלא ששה דברים, וכן ככרות של בעל הבית – כרבי עקיבא. וכן בכל מקום וזמן, הדברים החשובים ביותר כגון רימוני בדין שבזמנם – אינם בטלים (וכ"פ בשו"ע י"ד ק').

ודעת הסמ"ג לפסוק כרבי מאיר, לפי שנחלקו אליביה רבי יוחנן וריש לקיש, והלכה כרבי יוחנן שאמר 'את שדרכו לימנות'.

ובספר התרומה פסק שכל דבר שיש בו מניין אינו בטל [כרבי יהודה דליטרא קציעות].

ב. לא אמר ריש לקיש לרבי מאיר שכל דבר שבמניין לא בטל אלא באיסור תורה, אבל בדרבנן, רק אם נמנה תמיד אינו בטל [ושמא רק בתרי דרבנן. ושמא רק באיסורי אכילה ולא באיסור הנאה] (תוס' עפ"י יבמות פא. ועתו"י ביצה ג). ואולם לרבי יהודה אפילו איסור דרבנן לא בטל. ג. חתיכה הראויה להתכבד בה לפני האורחים הריהי כדבר שדרכו להימנות תמיד. וכתבו התוס' שבהמה שלמה ודאי אינה גרועה מחתיכה. ורק עוף קטן אפשר שאינו דבר חשוב. ויש חולקים וסוברים שאין אומרים 'חתיכה הראויה להתכבד' אינה בטלה אלא כאשר היא מוכנה לאכילה כמות שהיא (רבנו תם ועוד).

ד. בריה אינה בטלה מפני חשיבותה. וכתבו התוס' שאין שייך 'בריה' אלא באיסור שנאמר בתורה מעיקרו על דבר שלם, כגון גיד הנשה ואבר מן החי, שכאילו פרש הכתוב בין גדול בין קטן. אבל אין זה שייך באיסור נבלה או שור הנסקל וכו'.

ה. ישנן דעות שבאיסורי אכילה המותרים בהנאה, דבר חשוב בטל [לדעת מקצת תנאים]. ויש אומרים כן רק בדבר שבמניין. ודעת רוב הראשונים שלא לחלק בכך (ערש"י ותוס' וש"ר בע"ז עד. ובראשונים בחולין ק וביבמות פא).

דף עג

קיד. א. בהמה האסורה בהנאה שנתערבה בזבחים – מפני מה אינה בטלה ברוב? ומה הדין בדיעבד, כשהקריבו? ב. ליטרא קציעות (= משקל מסוים של תאנים יבשות, חתוכות ומגובשות) של תרומה, שדרסוהו על פי כלי מלא קציעות חולין ונתערב הכלי בכלים אחרים – האם יש לו ביטול ובכמה? כיצד הדין כשנתערבה התרומה לגמרי בשאר הקציעות שבתוך הכלי?

א. בהמה האסורה בהנאה שנתערבה בזבחים, לפי הסבר רב פפא הטעם שהכל אסור הוא משום שדבר שבמניין אינו בטל, וכדברי רבי יהודה (בדעת רבי יהושע) שאפילו דבר שאינו נמנה תמיד אצל הכל, כל שיש בו מניין אינו בטל. ולפי הסבר רב אשי הטעם שהכל אסור משום שבעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים.

א. לדברי שניהם מדין תורה האיסור בטל. לא אסרו אלא מדרבנן (תוס'). וכן הביא רש"י מרבו. ויש סוברים שמהתורה הכל אסור מחמת הספק מדין 'קבוע'.